EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 14. 11. 2012
COM(2012) 670 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia

v kontexte rámcovej smernice o vode (2000/60/ES)

(Text s významom pre EHP)

{SWD(2012) 379 final}

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia

v kontexte rámcovej smernice o vode (2000/60/ES)

(Text s významom pre EHP)

1. ÚVOD

V roku 2000 sa v rámcovej smernici o vode[1] predstavili nové ambiciózne ciele ochrany a obnovy vodných ekosystémov, ktorých napĺňanie je základnou podmienkou dlhodobého udržateľného využívania vody ľuďmi, podnikmi a prírodou. Rámcovou smernicou o vode sa do právne záväzného nástroja začlenili zásady integrovaného vodohospodárskeho manažmentu povodia, čím došlo k pretaveniu hospodárskych a ekologických perspektív do vodného hospodárstva.

V rámcovej smernici o vode sa uvádza program a harmonogram, podľa ktorého majú členské štáty do roku 2009 zaviesť plány vodohospodárskeho manažmentu povodia. V týchto plánoch sa mali vymedziť všetky opatrenia, ktoré sa mali v oblasti povodia podniknúť na účely dosiahnutia cieľov rámcovej smernice o vode.

Vykonávanie rámcovej smernice o vode sa od roku 2001 podporovalo prostredníctvom neformálnej spolupráce v kontexte spoločnej vykonávacej stratégie, ktorú uskutočňovali predstavitelia vodohospodárskych subjektov členských štátov a Komisia, spolu so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami. Výsledkom spoločnej vykonávacej stratégie, ktorá je významnou platformou na výmenu skúseností a osvedčených postupov, sú usmerňovacie dokumenty a vysoký počet politických dokumentov.

V článku 18 rámcovej smernice o vode sa vyžaduje táto správa Komisie o vykonávaní, ktorá vychádza z posúdenia Komisie týkajúceho sa plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia, ktoré jej poskytli členské štáty. K správe sú pripojené sprievodné pracovné dokumenty útvarov Komisie, ktorých súčasťou je podrobné posúdenie plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia. Táto správa predstavuje jeden z hlavných podkladov oznámenia Komisie o koncepcii na ochranu vodných zdrojov Európy.

2. HLAVNÉ PRVKY RÁMCOVEJ SMERNICE O VODE

Kľúčovým cieľom rámcovej smernice o vode je do roku 2015 dosiahnuť dobrý stav všetkých vodných útvarov. Patria sem ciele dobrého ekologického a chemického stavu povrchových vôd a dobrého kvantitatívneho a chemického stavu podzemných vôd.

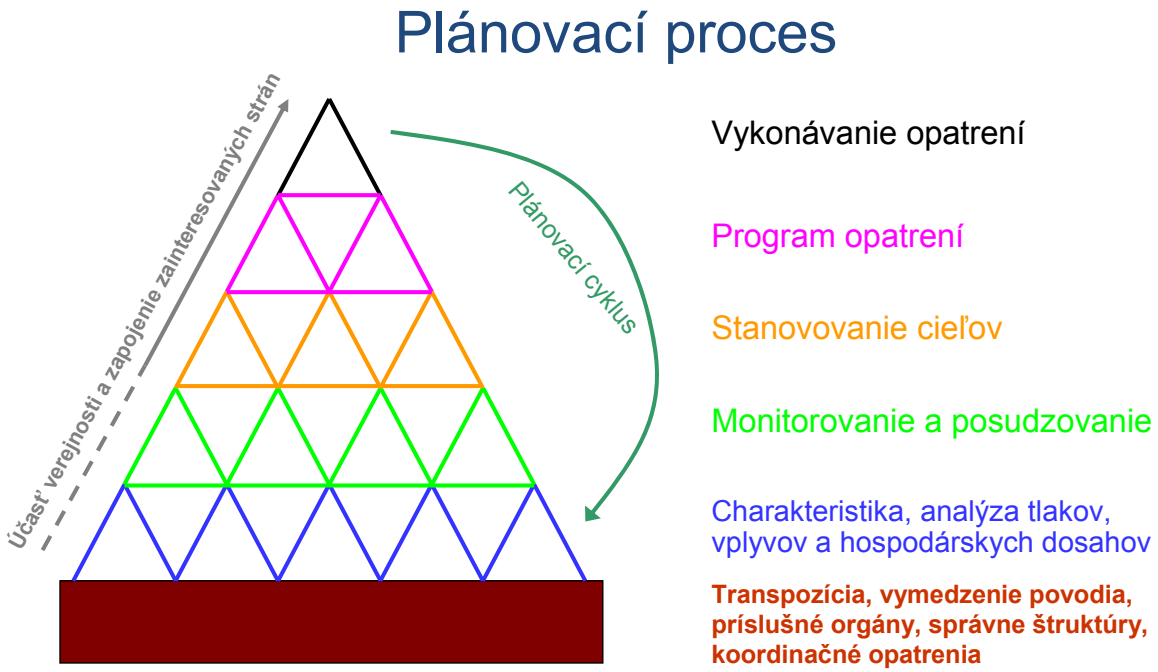
Hlavným nástrojom vykonávania rámcovej smernice o vode je plán vodohospodárskeho manažmentu povodia a sprievodný program opatrení. Plánovací proces sa začína transponovaním smernice a administratívnymi opatreniami, po ktorých nasleduje charakteristika správneho územia povodia[2], monitorovanie a posúdenie stavu, vytýčenie cieľov a napokon príprava a vykonávanie programu opatrení. Monitorovaním a hodnotením účinnosti opatrení sa získavajú zásadné informácie, ktoré vzájomne prepájajú existujúci plánovací cyklus s nasledujúcim cyklom. Program opatrení je nástroj určený na reakciu na identifikované tlaky, čím sa umožní dosiahnutie dobrého stavu povodia/vodného útvaru.

---

[1] Smernica 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva Doplnená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2006/118/ES o ochrane podzemných vôd a smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/105/ES o environmentálnych normách kvality

[2] Patrí sem analýza tlakov a vplyvov, ekonomická analýza, vymedzenie vodných útvarov a zavedenie typológie a referenčných podmienok povrchových vodných útvarov na základe posúdenia ekologického stavu.

Kvalita procesu plánovania a primeranosť a spoľahlivosť vodohospodárskych plánov povodia závisí od dobrej realizácie každého čiastkového opatrenia. Ak sa napríklad počas analýzy tlakov a vplyvov prehliadne nejaký významný tlak, v rámci monitorovania sa pravdepodobne táto situácia nezohľadní a v programe opatrení sa nebude počítať s riešením tohto problému.

Obrázok č. 1: Schéma procesu plánovania podľa rámcovej smernice o vode

3. POSÚDENIE PLÁNOV VODOHOSPODÁRSKEHO MANAŽMENTU POVODIA

Posúdenie plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia vychádza z predkladania správ členskými štátmi, ktoré pozostáva z uverejnených plánov a sprievodnej dokumentácie[3] a z elektronického podávania správ prostredníctvom Systému informácií o vode pre Európu (WISE)[4]. Posúdenie plánov je komplexná úloha, ktorá v sebe zahŕňa spracúvanie veľkého množstva informácií v 21 jazykoch.

Presnosť posúdenia Komisie bude závisieť od presnosti údajov predložených členskými štátmi. Predkladanie správ sa považuje za významný záväzok členských štátov, najmä pokiaľ ide o elektronické hlásenia prostredníctvom systému WISE. Existujú príklady vysokokvalitných správ, ale aj takých, v ktorých sa zaznamenali medzery, prípadne protirečenia.

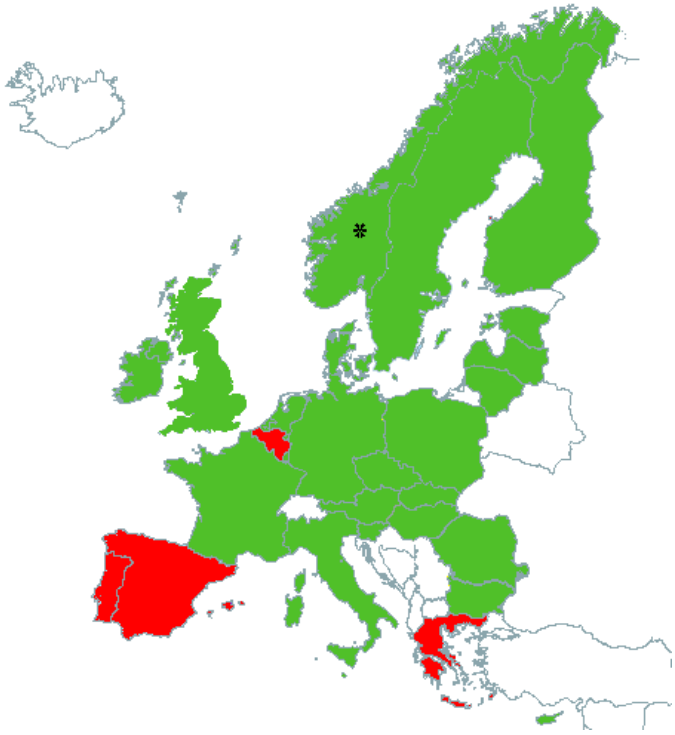
[3] Pozri http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/implementation_documents_1/submitted_rbmps

[4] Pozri http://water.europa.eu a najmä http://www.eea.europa.eu/themes/water/interactive/water-live-maps/wfd

4. STAV PRIJATIA PLÁNOV VODOHOSPODÁRSKEHO MANAŽMENTU POVODIA A PREDKLADANIA S NIMI SÚVISIACICH SPRÁV

23 členských štátov prijalo svoje plány a oznámilo ich Komisii. 4 členské štáty (Belgicko, Grécko, Španielsko a Portugalsko) plány neprijali alebo prijali len niekoľko čiastkových plánov a podali o nich správu. Spolu Komisia dostala 124 (z očakávaných 174) plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia. 75 % z nich sa týka cezhraničných povodí[5].

V Belgicku prijal tieto plány flámsky región, región hlavného mesta Brusel a federálna vláda (zodpovedná za pobrežné vody). Očakáva sa predloženie plánov za valónsky región. V Španielsku došlo k schváleniu plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia v oblastiach Tinto Odiel y Piedras, Guadalete y Barbate a Cuencas Mediterraneas Andaluzas, ktoré však neboli predložené. Schválený a predložený bol jedine plán týkajúci sa povodia Katalánska. Portugalsko a Grécko zatiaľ neprijali ani nepredložili žiadne plány[6].

Obrázok 2[7] Stav prijatia plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia: ZELENÁ FARBA – prijaté. ČERVENÁ FARBA – neprijaté alebo čiastočne prijaté

Oneskorenie prijatia prvého cyklu plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia v niektorých členských štátoch má dôsledky na druhý cyklus implementácie nielen v predmetných členských štátoch, ale aj v iných krajinách v spoločnej spádovej oblasti.

---

5 Nórsko vykonáva rámcovú smernicu o vode v rámci Dohody o Európskom hospodárskom priestore, v ktorej je uvedený osobitný dohodnutý harmonogram. Preto Nórsko prijalo 9 pilotných plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia.

6 Súdny dvor rozhodol proti Belgicku, Grécku a Portugalsku v súvislosti s tým, že neprijali a neoznámili svoje plány. Očakáva sa rozsudok týkajúci sa Španielska. Ide o tieto prípady: Grécko - C-297/11, Belgicko - C-366/11, Portugalsko - C-223/11

7 Aktualizovaný prehľad: http://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/map.htm

5. ZISTENIA KOMISIE: KĽÚČOVÉ INFORMÁCIE A ODPORÚČANIA

5.1. Podarí sa dosiahnuť v roku 2015 cieľ dobrého stavu?

V záujme dlhodobej dostupnosti dostatočných zásob kvalitnej vody je nevyhnutné dosiahnuť cieľ dobrého stavu vôd, ktorý je zakotvený v rámcovej smernici o vode. Vďaka dosiahnutiu dobrého stavu všetkých vôd sa budú môcť vodné ekosystémy ozdraviť a poskytovať ekosystémové služby nevyhnutné pre život a hospodárske aktivity závisiace od vody.

Z posúdenia plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia vyplýva, že hoci sa očakáva pokrok pri napĺňaní tohto cieľa, dobrý stav sa v prípade významného počtu vodných útvarov nepodarí do roku 2015 dosiahnuť. Túto situáciu spôsobuje niekoľko faktorov. Komisia vo svojom posúdení plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia[8] identifikovala hlavné prekážky, s ktorými sa stretávajú členské štáty. V posúdení sa zdôrazňuje, že hydromorfologické tlaky, znečisťovanie a nadmerný odber vody sú naďalej hlavnými problémami vodného prostredia.

	Počet ČŠ	**Počet vodných útvarov**	**% vodných útvarov v dobrom stave alebo s dobrým potenciálom v roku 2009**	**% vodných útvarov v dobrom stave alebo s dobrým potenciálom v roku 2015**	**Pokrok v rokoch 2009-2015 v %**	**Neznámy stav v roku 2009 v %[9]**
Ekologický stav povrchových vôd	21[10]	82684	43	53	10	15
Chemický stav povrchových vôd	Určenie referenčného stavu pre rok 2009 nie je možné vzhľadom na nejasné informácie[11].					40
Kvantitatívny stav podzemných vôd[12]	24	5197	85	92	7	6
Chemický stav podzemných vôd[12]	24	5197	68	77	9	3

Zdroj: Informácie nahlásené členskými štátmi, 2012

Určenie referenčného stavu pre rok 2009 nie je možné vzhľadom na nedostatočne jasné informácie týkajúce sa chemického stavu povrchových vôd obsiahnuté v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia. Chemická kvalita vodných útvarov sa za

8 Pozri sprievodné pracovné dokumenty útvarov Komisie

9 Španielsko, Portugalsko a Grécko nie sú zahrnuté z dôvodu absencie plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia.

10 Ekologický stav: nie sú tu zahrnuté krajiny, ktoré nepredložili správu o svojich plánoch vodohospodárskeho povodia, alebo neinformovali o výnimkách, prípadne stav ich vôd je neznámy.

11 Chemický stav: V prípade viac ako 40 % nahlásených povrchových vôd sa uvádza „neznámy chemický stav“. Pokiaľ ide o ostatné vodné útvary, posúdenia nie sú porovnateľné.

12 Do číselných údajov nie je započítané Fínsko a Švédsko, ktoré majú veľký počet malých vodných útvarov v dobrom stave.

posledných 30 rokov podstatne zlepšila, no pokiaľ ide o prioritné látky uvedené v rámcovej smernici o vode, stanovené ciele sa nepodarilo dosiahnuť. V prípade veľkej časti povrchových vôd bol nahlásený neznámy chemický stav. Okrem toho z prvých plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia vyplýva rôzna úroveň vykonávania smernice 2008/105/ES o environmentálnych normách kvality, v dôsledku čoho je zložité porovnávať posúdenie chemického stavu v členských štátoch.

V rámcovej smernici o vode sa uznáva, že dosiahnutie dobrého stavu môže v prípade niektorých vodných útvarov trvať dlhšie. Preto smernica členským štátom umožňuje uplatniť výnimku vzhľadom na prírodné podmienky daného vodného útvaru a predĺžiť lehotu až do roku 2027, prípadne aj na neskôr[13].

Lehota na dosiahnutie dobrého stavu sa okrem iného môže predĺžiť aj vtedy, keď je dosiahnutie dobrého stavu daného vodného útvaru do roku 2015 technicky nemožné alebo neúmerne nákladné[14]. V prípade uplatnenia výnimiek sa v rámcovej smernici o vode od členských štátov vyžaduje, aby vo svojich plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia odôvodnili a vysvetlili uplatnenie výnimky. Znamená to, že majú vysvetliť, na akom základe sa vyhodnotili prírodné podmienky, neúmerné náklady a/alebo technická neuskutočniteľnosť, a ako budú postupovať v záujme dosiahnutia cieľa dobrého stavu. Toto odôvodnenie má zásadný význam pre transparentnosť a zodpovednosť rozhodovania.

V plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia sa príliš často využívajú výnimky na odôvodnenie existujúceho využívania vody a hospodárenia s vodnými zdrojmi bez uvedenia plánu na dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o vode.

Odporúčania členským štátom:

– *posúdiť prekážky brániace vykonávaniu prvého cyklu a podniknúť opatrenia na ich odstránenie v druhom cykle,*

– *zvýšiť úsilie v rámci podnikania opatrení na dosiahnutie dobrého stavu. V prípade neistoty ohľadom efektívnosti nepodnikať nijaké opatrenia, ktoré by mohli mať negatívne následky (tzv. „no-regret measures“).*

5.2. Monitorovanie a posudzovanie: široká vedomostná základňa umožňujúca prijímanie kvalifikovaných rozhodnutí

Základnými prvkami racionálneho hospodárenia s vodnými zdrojmi je solídne monitorovanie a metodika na účely komplexného posúdenia stavu vodných zdrojov. Náklady na monitorovanie sú oveľa nižšie ako cena za neprimerané rozhodnutia.

V rámcovej smernici o vode sa stanovujú adaptívne programy monitorovania, ktoré sa môžu využiť na stanovenie priorít v rámci monitorovania s prihliadnutím na najakútnejšie potreby. Inteligentné programy monitorovania by mali tvoriť neoddeliteľnú súčasť informačnej základne na účely navrhovania a vykonávania opatrení. Z mnohých monitorovacích programov nie je jasné, či a ako sa pri príprave ďalších plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia využívajú informácie týkajúce sa opisu stavu a vplyvov.

[13] Článok 4. ods. 4 písm. c)
[14] Článok 4 ods. 4, ods. 5 a ods. 7

K evidentným nedostatkom v rámci monitorovania dochádza v dôsledku informácií poskytovaných Komisii. Z toho vyplýva, že okolo 15 % povrchových vodných útvarov v EÚ je v neznámom ekologickom stave a 40 % v neznámom chemickom stave. V niektorých členských štátoch je v prípade viac ako 50 % vodných útvarov neznámy ekologický a chemický stav vody. Na zlepšenie situácie je potrebné vynaložiť odhodlané úsilie.

Ekologický stav je podľa rámcovej smernice o vode vyjadrením kvality štruktúry a funkcie vodných ekosystémov. V medzikalibračnom porovnaní v kontexte rámcovej smernice o vode sa porovnali metódy uplatňované členskými štátmi na účely posúdenia ekologického stavu. Cieľom tohto porovnania bolo zabezpečiť, aby boli predmetné metódy v súlade s definíciami rámcovej smernice o vode, čím sa zaistí porovnateľnosť výsledkov vo všetkých členských štátoch. Vďaka medzikalibračnému porovnaniu došlo k významnej výmene informácií, na základe ktorej mohli krajiny s nižšou úrovňou skúseností s posudzovaním ekologického stavu profitovať z poznatkov iných krajín.

Aj napriek značnému pokroku boli v prípade niektorých krajín zaznamenané výrazné medzery v tvorbe a uplatňovaní metodiky posudzovania. V mnohých prípadoch sa medzikalibračné porovnanie považovalo za vedecký experiment, ktorý sa nevyužije na vodohospodárske účely. Nedostatky boli zistené najmä v prípade brakických a pobrežných vôd a v prípade metodiky biologického posúdenia citlivého na hydromorfologické tlaky, čo sú najvýznamnejšie vplyvy, ktoré vodným útvarom bránia dosiahnuť dobrý ekologický stav.

Posúdenie chemického stavu poukazuje na veľkú časť vodných útvarov s neznámym stavom. Monitorovanie chemického stavu je v mnohých členských štátoch nedostatočné – nie sú v rámci neho monitorované všetky prioritné látky alebo sa týka len obmedzeného počtu monitorovaných vodných útvarov.

Odporúčania členským štátom:

– *zlepšiť a rozšíriť nástroje monitorovania a posudzovania s cieľom zabezpečiť štatisticky solídny a komplexný obraz o stave vodného prostredia na účely ďalšieho plánovania.*

5.3. Právny rámec a riadenie

Základnými podmienkami úspešného integrovaného manažmentu povodia sú stabilný právny rámec a primerané riadiace štruktúry.

Rámcovou smernicou o vode získalo hospodárenie s vodnými zdrojmi nový rozmer, pretože sa ochrana vodného prostredia a ekologické ciele stali ústredným motívom integrovaného prístupu k vodohospodárstvu na úrovni povodia. V tejto súvislosti sa očakávalo prispôsobenie existujúcich právnych rámcov a správy v oblasti vodohospodárstva.

Aj keď sa v tejto oblasti podarilo dosiahnuť značný pokrok, vo väčšine členských štátov k nemu nedošlo a pretrváva v nich *status quo*. Zdá sa, že environmentálne ciele rámcovej smernice o vode boli zaradené ako dodatočné ciele, nie však skutočne začlenené do politických rozhodnutí.

V tejto súvislosti je nevyhnutná primeraná koordinácia rozhodovania. Rozhodnutia týkajúce sa hospodárskych aktivít, pri ktorých sa nezohľadňuje súčasná alebo budúca dostupnosť vodných zdrojov, môžu vyústiť do neudržateľných postupov vrátane neúmerného využívania zdrojov s negatívnym dosahom na životné prostredie, obyvateľstvo a ďalšie hospodárske

odvetvia. Na základe prijatia rámcovej smernice o vode sa od členských štátov očakáva, aby do plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia začlenili opatrenia na riešenie problémov súvisiacich so všetkými druhmi využívania vody a aby zabezpečili súlad svojich plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia s ďalšími nástrojmi priestorového plánovania. Rámcová smernica o vode zároveň prináša posun od tradičných prístupov využívania vody k integrovanejšiemu prístupu, ktorý by sa mal odraziť aj v riadiacich štruktúrach. Tento posun sa však realizoval na rôznorodej úrovni. V niektorých prípadoch niesli zodpovednosť za vykonávanie rámcovej smernice o vode špecializované oddelenia bez jasného prepojenia s každodenným hospodárením s vodnými zdrojmi alebo bez spätnej väzby na úrovni povodia. V dôsledku toho vznikajú prekrývajúce sa prístupy a v niektorých prípadoch aj rozhodnutia a opatrenia, ktoré nie sú zlučiteľné s cieľmi rámcovej smernice o vode.

Na účely vykonávania zásady rámcovej smernice o vode týkajúcej sa vodohospodárskeho riadenia na úrovni povodia je rovnako dôležitá aj cezhraničná spolupráca a koordinácia vykonávacieho procesu, a to najmä s prihliadnutím na skutočnosť, že cezhraničné povodia sa nachádzajú v prevažnej časti územia EÚ. Prijatím rámcovej smernice o vode sa významne posilnila a zlepšila medzinárodná spolupráca. V niektorých prípadoch sa pokročilo od výmeny informácií k spoločnému diagnostikovaniu problémov a k spoločnému rozhodovaniu v otázkach cezhraničných opatrení. V rozsiahlych cezhraničných povodiach došlo k príprave spoločných plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia, naďalej sa však treba usilovať o koordináciu opatrení.

Účasť verejnosti a užívateľov na procese riadenia v oblasti vodohospodárstva je ďalším kľúčovým prvkom, ktorý sa zavádza rámcovou smernicou o vode. Proaktívny prístup môže priniesť optimálne rozhodnutia, ktoré sú akceptovateľnejšie a lepšie vykonateľné na mieste. Nevyhnutná je transparentnosť posudzovania výsledkov konzultačných procesov. V tejto súvislosti možno uviesť aj niekoľko dobrých príkladov.

Odporúčania členským štátom:

– *pokračovať v konsolidácii integrovaného viacodborového riadenia v oblasti vodných zdrojov, hľadať riešenia zabezpečujúce rovnováhu medzi dlhodobou ochranou životného prostredia a udržateľným hospodárskym rozvojom a v prípade potreby prijať právne a administratívne prístupy,*

– *postupovať v koordinácii s krajinami, ktoré majú spoločné povodie, a to už v ranej fáze prípravy plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia, schvaľovať a uplatňovať cezhraničné opatrenia,*

– *už na začiatku procesu plánovania zapojiť zainteresované strany a orgány a postupovať transparentne.*

5.4. Začlenenie kvantitatívnych a kvalitatívnych aspektov do hospodárenia s vodnými zdrojmi

V racionálnom hospodárení s vodnými zdrojmi by sa mali zohľadňovať kvalitatívne a kvantitatívne aspekty: dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o vode je možné len v prípade dostupnosti dostatočného množstva čistej vody pre vodné ekosystémy. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby sa prostredníctvom ekologického toku udržiaval ekologický stav a zabezpečovala dostupnosť vody na rôzne využitie. V mnohých európskych povodiach sa uznáva význam otázok týkajúcich sa množstva vody. V plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia sa stanovili opatrenia na riešenie problémov nedostatku vody a sucha,

ktoré sa podľa očakávaní ešte zhoršia v dôsledku zmeny klímy[15]. V plánoch sa však odhalili aj nedostatky týkajúce sa kvality a dostupnosti súborov údajov a nedostatku koherentných opatrení.

V niekoľkých plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia sa uvádzajú informácie týkajúce sa dosahu zmeny klímy, vo väčšine prípadov to však nemá vplyv na výber opatrení. Dôslednejšie riešenie tejto otázky sa plánuje v rámci ďalšieho plánovacieho cyklu plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia.

Riadenie povodňových rizík je neoddeliteľnou súčasťou integrovaného hospodárenia s vodnými zdrojmi, a preto sa v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia v celej EÚ uvádzajú problémy týkajúce sa povodní predovšetkým ako dôvod výrazných zmien vodných útvarov. Druhý cyklus plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia sa bude musieť skoordinovať s prvými plánmi riadenia povodňových rizík.

Odporúčania členským štátom:

– *uplatňovať režimy ekologických tokov s cieľom zabezpečiť, aby orgány a užívatelia vedeli, aké množstvo vody a aký režim toku je potrebný na dosiahnutie cieľa dobrého ekologického stavu,*

– *zdokonaliť súbory údajov týkajúce sa množstva vody, jej dostupnosti a prognóz budúceho dopytu, aby bolo možné vytvoriť koherentné a efektívne súbory nástrojov,*

– *začleniť úvahy o zmene klímy do plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia,*

– *v záujme súdržnosti koordinovať prípravu a konzultácie týkajúce sa plánov riadenia povodňových rizík s druhým cyklom plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia.*

5.5. Kľúčová úloha právnych predpisov predchádzajúcich rámcovej smernici o vode pri dosahovaní cieľov rámcovej smernice o vode

V období pred prijatím rámcovej smernice o vode sa v rámci vodohospodárskej politiky EÚ riešili významné vplyvy v oblasti vodného prostredia uplatňovaním smernice o komunálnych odpadových vodách a smernice o dusičnanoch[16]. Tieto smernice poskytujú ochranu vodných zdrojov so zreteľom na tlaky spojené s poľnohospodárstvom a mestským rozvojom, a tak prispievajú k dosahovaniu cieľov rámcovej smernice o vode.

Vykonávanie smernice o dusičnanoch je v starých členských štátoch (EÚ-15) na pomerne pokročilej úrovni, no v členských štátoch, ktoré k EÚ pristúpili od roku 2004 (EÚ-12), a ktoré využívajú prechodné obdobia, je pokrok v tejto oblasti menej výrazný. Hlavnými problémami sú nedostatok finančnej podpory a nevhodné plánovanie.

Z posledných správ[17] podľa smernice o čistení komunálnych odpadových vôd vyplýva, že k dispozícii sú zberné sústavy odpadových vôd, ktoré v EÚ-15 pokrývajú 99 % a v EÚ-12 65 %

---

15 Oznámenie o preskúmaní európskej politiky v oblasti nedostatku vody a sucha

16 Smernica Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd. Ú.v. ES L135, 30.5.1991 a smernica Rady 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, Ú.v. ES L375, 31.12.1991.

17 6. zhrnutie Komisie týkajúce sa pracovného dokumentu útvarov Komisie o vykonávaní smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, SEC(2011)1561 final (referenčné roky 2007/2008)

celkového znečistenia. Sekundárne čistenie sa uplatňovalo v 96 % znečistenia v prípade EÚ-15 a v 48 % znečistenia v prípade EÚ-12. Náročnejšie čistenie sa uplatňovalo v 89 % znečistenia v prípade EÚ-15 a v 27 % znečistenia v prípade EÚ-12. Dostupnosť zdrojov na pokrytie investícií naďalej zostáva problémom brániacim dodržiavaniu ustanovení. Preto by sa mali podporovať nákladovo efektívne a inovatívne technické riešenia.

Znečistenie priemyselnými emisiami upravuje smernica o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania[18]. Ako vyplýva z posledných správ o vykonávaní, napriek tomu, že smernicou o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania sa iniciovalo významné zefektívnenie právnych predpisov v oblasti životného prostredia v mnohých členských štátoch, v povoleniach sa príliš často uvádzali limitné hodnoty emisií, ktoré neboli v súlade s najlepšími dostupnými technikami, a vodnému prostrediu neposkytovali dostatočnú úroveň ochrany.

Odporúčania členským štátom:

– *posilniť akčné programy a určovanie ohrozených pásiem podľa smernice o dusičnanoch, zlepšiť mieru súladu, pokiaľ ide o čistenie odpadových vôd zavedením primeraných investičných plánov a zabezpečiť súlad limitných hodnôt emisií s najlepšími dostupnými technikami.*

5.6. Podpora racionálneho využívania vody prostredníctvom stanovovania adekvátnych cien vody

Transparentnosť v podobe adekvátnych informácií týkajúcich sa nákladov na vodu je základom pre vývoj politík určovania cien za vodu, ktoré užívateľom poskytnú primerané stimuly týkajúce sa efektívneho využívania vody v súlade s rámcovou smernicou o vode. Doposiaľ sa však dosiahol len malý pokrok vo vykonávaní transparentných politík cenotvorby.

Na efektívne využívanie vody je potrebné meranie objemu jej spotreby. Paušálne sadzby, tarify závisiace od veľkosti zavlažovanej plochy alebo spoločné účty týkajúce sa viacerých užívateľov sotva dokážu poskytnúť podnet na udržateľné využívanie vodných zdrojov. V niektorých členských štátoch nie je úplne zavedené meranie spotreby vody v istých odvetviach, napr. v poľnohospodárstve alebo v domácnostiach.

Návratnosť finančných nákladov za vodohospodárske služby vrátane kapitálových nákladov zabezpečuje potrebnú dlhodobú udržateľnosť investícií. Environmentálne náklady a náklady na zdroje sú takisto dôležitým prvkom v rámci pokrývania nákladov s cieľom zabezpečiť primeranú návratnosť externých nákladov vzniknutých užívaním vody a jej likvidáciou. Pri pokrytí nákladov na vodohospodárske služby by sa navyše mala zohľadňovať zásada „platí znečisťovateľ“[19].

Len veľmi málo členských štátov uplatňovalo transparentný postup pri pokrývaní nákladov na životné prostredie a zdroje. Pokrývanie nákladov sa vo väčšom či menšom rozsahu realizuje v

[18] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/1/ES z 15. januára 2008 o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia, Ú.v. EÚ L 24, 29.1.2008, s. 8–29. Smernica sa má od 7. januára 2014 nahradiť smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia). Pozri http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/stationary/ippc/key_impl.htm

[19] Komisia začala konanie vo veci porušenia právnych predpisov voči 9 členským štátom, ktoré sa pri vykonávaní riadili len zúženým výkladom vodohospodárskych služieb s obmedzením na pitnú vodu a čistenie vody.

domácnostiach a priemysle. V prípade poľnohospodárstva sa v mnohých oblastiach voda účtuje len v obmedzenom rozsahu.

Posúdenie plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia vykazuje nedostatočnú kvalitu posúdenia nákladov a prínosov. Je nevyhnutné dosiahnuť výrazné zlepšenie v tejto oblasti a vymedziť pojem spoločnej metodiky výpočtu nákladov (vrátane nákladov na životné prostredie a zdroje) a prínosov (vrátane ekosystémových služieb). Inak nebude možné zabezpečovať vykonávanie účinných politík cenotvorby, ani predchádzať neúmerným a neprimeraným opatreniam.

Odporúčania členským štátom:

– *zabezpečiť transparentnosť a spravodlivosť politík stanovovania cien za vodu na základe merania spotreby,*

– *zlepšiť posúdenie nákladov a prínosov v záujme zabezpečenia návratnosti nákladov.*

5.7. Financovanie opatrení

Programy opatrení členských štátov obsahujú rôzne nástroje (právne, administratívne, technické, infraštruktúrne, vzdelávacie a pod.) a môžu sa na ne vzťahovať rôzne spôsoby financovania. Časť nákladov by sa mala pokryť z verejného rozpočtu, ale poskytnutie finančných prostriedkov sa očakáva aj od súkromných prevádzkovateľov, napr. prostredníctvom ustanovení na pokrytie nákladov. Európske fondy ako štrukturálne fondy, Kohézny fond či prostriedky v rámci SPP môžu takisto prispieť k financovaniu niektorých opatrení súvisiacich s rámcovou smernicou o vode.

V návrhu Komisie týkajúcom sa nového nariadenia súvisiaceho s nástrojom LIFE na roky 2014 až 2020 sa uvádza možnosť spolufinancovania projektov prostredníctvom rôznych fondov EÚ a ďalších finančných zdrojov v rámci jedného širokospektrálneho projektu na účely vykonávania opatrení v kontexte rámcovej smernice o vode.

Návrh Komisie týkajúci sa politiky súdržnosti na roky 2014 až 2020 vychádza z kľúčových prvkov rámcovej smernice o vode a navrhuje podmienenosť *ex ante*, pokiaľ ide o využívanie Kohézneho fondu a štrukturálnych fondov vo vodohospodárskom odvetví. Politika súdržnosti poskytuje príležitosť na prepojenie potrieb súvisiacich s riadením využívania vodných zdrojov s vykonávaním politiky vodného hospodárstva.

Rozhodnutia o financovaní musia zodpovedať prioritám stanoveným v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia. Väčšina plánov manažmentu povodia neobsahuje presné informácie v súvislosti s nákladmi na realizáciu opatrení a spôsobom ich financovania. Mechanizmy financovania a dostupnosť finančných prostriedkov treba identifikovať už pri výbere opatrení. V opačnom prípade nie je jasné, či sú dané opatrenia vôbec vykonateľné.

Odporúčania členským štátom:

– *zosúladiť rozhodnutia o financovaní (vrátane fondov EÚ) s prioritami a opatreniami uvedenými v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia vrátane splnenia požiadaviek stanovených v právnych predpisoch EÚ týkajúcich sa vodných zdrojov,*

– *zaradiť do plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia a programov opatrení náklady na opatrenia, zodpovedné orgány a určiť subjekt znášajúci náklady.*

5.8. Začlenenie do iných politík

Na vodné zdroje má potenciálne významný dosah napríklad plánovanie využívania pôdy, poľnohospodárstvo, rozvoj miest, hydroenergetika, lodná doprava či protipovodňová ochrana. Realizácia plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia ponúka výnimočnú príležitosť na interakciu s týmto odvetviami a na rozvoj rámca, kde by sa tieto činnosti mohli uskutočňovať udržateľným spôsobom. Vykonávanie rámcovej smernice o vode si vyžaduje začlenenie cieľov vodohospodárskej politiky do rozvoja a plánovania hospodárskych aktivít závislých od využívania vodných zdrojov.

Z viac ako 90 % posúdených plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia vyplýva, že v povodí na vodné zdroje značne vplýva poľnohospodárstvo v dôsledku znečistenia z difúznych a bodových zdrojov organickými látkami, živinami, pesticídmi a v dôsledku hydromorfologických vplyvov.

V programoch opatrení síce možno nájsť širokú paletu technických, netechnických alebo ekonomických nástrojov, chýbajú v nich však dôležité prvky (rozsah, harmonogram a financovanie). Vo všeobecnosti možno povedať, že sa v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia neprejavuje odhodlanie riešiť zaťažovanie vodných zdrojov v dôsledku poľnohospodárstva, ani uspokojivá úroveň zaangažovanosti poľnohospodárov v rámci procesu vykonávania rámcovej smernice o vode[20]. Okrem toho plány neobsahujú veľa podrobností v súvislosti s využívaním príležitostí vyplývajúcich z programov rozvoja vidieka

Návrhy Komisie na reformu SPP[21] obsahujú niekoľko prvkov, vďaka ktorým by sa mohlo vo významnej miere zlepšiť vzájomné pôsobenie poľnohospodárstva a politiky v oblasti riadenia vodných zdrojov. Patrí medzi ne (za určitých podmienok) doplnenie ustanovení rámcovej smernice do krížového plnenia, ekologizácia prvého piliera SPP a spoločný programovací systém s politikou rozvoja vidieka, v rámci ktorého sa explicitne vytýčia čiastkové priority efektívneho využívania a riadenia vodných zdrojov riešené prostredníctvom programov rozvoja vidieka.

V článku 4 ods. 7 rámovej smernice o vode týkajúcom sa nových projektov a modifikácií vodných útvarov sa uvádzajú podmienky, za ktorých možno dosiahnuť kompromis, pokiaľ ide o otázky ochrany vodných zdrojov a hospodárskeho rozvoja. Podľa tohto článku sú nové modifikácie podmienené osobitnými vysvetleniami v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia. Len 12 zo 116 posúdených plánov, ktoré sa okrem iného týkali výnimiek, sa vzťahovalo na projekty patriace do článku 4 ods. 7. Aj keď je zrejmé, že v prípade viacerých plánovaných alebo prebiehajúcich projektov existuje pravdepodobnosť, že v ich dôsledku dôjde k zhoršeniu stavu vodných útvarov, tieto projekty sa v plánoch vodohospodárskeho manažmentu povodia neuvádzajú.

Nedostatok odkazov na nové projekty a programy vo väčšine plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia naznačuje, že dochádza k premárneniu príležitosti na udržateľný rozvoj hospodárskych činností v kontexte skutočne integrovaného riadenia vodných zdrojov.

---

[20] Pozri webovú stránku GR ENV vo všetkých jazykoch EÚ: "„Guidance for administrations on making WFD agricultural measures clear and transparent at farm level“ (Usmernenie pre správne orgány týkajúce sa objasnenia a zabezpečenia transparentnosti poľnohospodárskych opatrení RSV na úrovni poľnohospodárskych podnikov) a „Handbook on Farm Advisory Systems and water protection“ (Príručka týkajúca sa poradenských systémov a ochrany vodných zdrojov).

[21] http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm

V zmysle článku 4 ods. 7 si osobitnú pozornosť vyžaduje rozvoj hydroenergetiky. Je nevyhnutné sa primerane zaoberať závažným vplyvom hydroelektrární na životné prostredie. Uprednostňovať by sa mala modernizácia a rozvoj súčasných zariadení pred výstavbou nových zariadení. Tento prístup by sa mal odzrkadliť aj v strategickom posúdení na úrovni povodia a pri výbere optimálnych lokalít s ohľadom na výrobu energie a čo najnižšie vplyvy na životné prostredie[22].

Podobne môže mať škodlivé účinky na vodné prostredie aj vnútrozemská plavba, hoci ide o dopravu s nízkymi emisiami uhlíka. V kontexte spoločnej vykonávacej stratégie a ďalších postupov sa vypracovali obsiahle usmernenia[23], ktoré by sa mali využívať v záujme rozvoja vnútrozemskej plavby, a to udržateľným spôsobom, ktorý nebráni realizácii cieľov stanovených v rámcovej smernici o vode.

Vnútrozemské vplyvy majú dosah na stav morského prostredia. Opatrenia podniknuté v rámci plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia prispejú k dosiahnutiu dobrého stavu životného prostredia podľa rámcovej smernice o morskej stratégii[24]. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa vyžaduje, aby sa do roku 2015 pripravil program opatrení, v ktorom sa využije koordinácia s plánmi vodohospodárskeho manažmentu povodia vypracovanými v rámci 2. cyklu do roku 2015.

Odporúčania členským štátom:

– *využiť proces týkajúci sa plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia na stanovenie jasného rámca rozvoja hospodárskych činností závislých od vodných zdrojov,*

– *zlepšiť spoluprácu s poľnohospodárskou obcou na príprave programu opatrení s cieľom zabezpečiť jeho uskutočniteľnosť a prijatie, zabezpečiť, aby poľnohospodársky poradenský systém zohrával proaktívnu úlohu pri využívaní príležitostí v rámci programov rozvoja vidieka,*

– *zabezpečiť rovnováhu medzi dobrovoľnými a povinnými opatreniami v rámci poľnohospodárstva s cieľom poskytnúť pevný základ pre programy rozvoja vidieka a požiadavky súvisiace s krížovým plnením v oblasti riadenia vodných zdrojov, zvýšiť mieru využívania multifunkčných opatrení na podporu prirodzeného zadržiavania vody,*

---

22 CIS Policy Paper on WFD and Hydromorphological pressures. (Politický dokument týkajúci sa spoločnej stratégie vykonávania rámcovej smernice o vode a riešenia hydromorfologických vplyvov). Recommendations for better policy integration, 2006 (Odporúčania v záujme lepšieho politického začlenenia). http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/hydromorphology/_EN_1.0_&a=d

23 Tamtiež: Pozri aj „Statement on Inland Navigation and Environmental Sustainability in the Danube River Basin“, 2007 (Spoločné vyhlásenie o vnútrozemskej plavbe a udržateľnosti životného prostredia pre povodie Dunaja); „PLATINA project Good Practice Manual on Sustainable Waterway Planning“, 2011 (Príručka osvedčených postupov platformy PLATINA týkajúca sa udržateľného plánovania vodnej dopravy); Usmerňovací dokument Komisie týkajúci sa udržateľného rozvoja a riadenia vnútrozemskej vodnej dopravy v kontexte právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, 2012.

24 Smernica 2008/56/ES, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti morskej environmentálnej politiky, Ú.v. EÚ, L 174, 25.6.2008

– *koordinovať programy, plány a projekty s vplyvom na vodné prostredie (vrátane plavby, hydroenergetiky alebo opatrení týkajúcich sa protipovodňovej ochrany) a začleňovať ich do plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia* .

6. ZÁVERY

- Na prípravu a vypracovanie plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia sa venovalo veľa úsilia. Naše poznatky o stave vôd EÚ a o činnostiach, ktoré ich ovplyvňujú, sú bohatšie ako kedykoľvek predtým. Ako však vyplýva z posúdenia Komisie, je potrebné vynaložiť ešte rozhodnejšie úsilie na dosiahnutie cieľov stanovených v rámcovej smernici o vode v priebehu cyklov 2015, 2021 a 2027.

- Existujú dobré príklady vykonávania všetkých aspektov rámcovej smernice o vode. Preto majú členské štáty, ktoré zaostávajú v otázkach schvaľovania a vykonávania svojich plánov vodohospodárskeho manažmentu povodia, príležitosť poučiť sa od iných štátov a vyrovnať svoje oneskorenie.

- Pri vykonávaní by sa malo zabezpečiť, aby riadenie v oblasti vodných zdrojov vychádzalo z lepšieho chápania hlavných rizík a tlakov pôsobiacich na povodie, ktoré sú podložené náležitým monitorovaním. Vďaka tomu sa dosiahnu nákladovo efektívne opatrenia zamerané na zabezpečenie dlhodobo udržateľných zásob vody pre ľudí, podniky i prírodu.

- Komisia sa bude naďalej usilovať o plodnú neformálnu spoluprácu s členskými štátmi a zúčastnenými stranami v rámci spoločnej vykonávacej stratégie.

- V rámci bilaterálnej spolupráce s členskými štátmi bude Komisia sledovať vykonávanie odporúčaní, ktoré uvádza v tejto správe o vykonávaní a v sprievodných dokumentoch, a pritom bude podľa potreby naďalej zaisťovať presadzovanie povinností vyplývajúcich z rámcovej smernice o vode.

- Zistenia v tejto správe sa zapracovali do politických návrhov uvedených v oznámení Komisie o koncepcii na ochranu vodných zdrojov Európy a budú predmetom ďalších diskusií v kontexte spoločnej vykonávacej stratégie.